

**Filozofska Fakulteta
Oddelek za Etnologijo in
Kulturno antropologijo**

Ledinska imena v Dobji vasi

**Avtor: Urška Rojko
Mentor: Katja Hrobat**

KAZALO

Uvod.....	3
Dobja vas v krajevnem leksikonu in drugje.....	4
Prva omemba Dobje vasi.....	6
Zgodovinski oris Dobje vasi v prostoru in sledovi daljne preteklosti.....	7
Ledinska imena in legende.....	9
Hof-Dobji dvor oziroma grad Aich.....	10
Per Studenzi.....	12
Log (Loh) in Natlačnov širm.....	13
Likevič.....	14
Kapelica in lipa.....	15
Brančurnikov grabn.....	17
Barbarin grič oziroma pokopališče Barbara.....	18
Pod Kopscham.....	19
Vpliv industrijskega razvoja železarne Ravne na Dobjo vas.....	20
Zaključek.....	21
Viri in literatura.....	22

UVOD

Živim v Dobji vasi, v tistem delu, ki spada pod občino Ravne na Koroškem. Tu pa smo že pri prvi stvari s katero sem se morala soočiti. Dobja vas je namreč razdeljena med dve občini, torej med Ravne na Koroškem in občino Prevalje.

Odločila sem se, da se bom najprej osredotočila na ledinska imena in posamezne folklorne značilnosti v sami Dobji vasi, torej ne glede na občino, dodala pa bom tudi zanimivosti iz obeh občin, ker se je temu praktično nemogoče izogniti, glede na to da se prebivalci Dobje vasi smatrajo za Prevaljčane in Ravenčane.

Naselje, kjer stanujem, ima pretežno mlajšo populacijo in tudi to je bil eden od problemov s katerimi sem se soočala, saj sem na določeni točki ugotovila, da enostavno poznajo zelo malo zgodovine in načinov življenja v preteklosti. Glede tega nisem obupavala, ker se mi je zdelo pomembno, da najdem vsaj par posameznikov, ki mi bodo vedeli kaj povedati o preteklosti, ledinskih imenih, legendah...

Teh par posameznikov sem torej našla, kar ni bilo tako težko, ker jih praktično vsi poznajo. Je bilo pa malce težje izvedeti kaj konkretnjšega, ker so se pomeni ledinskih imen že precej pozabili in postali samoumevni, prebivalci pa si pod temi imeni ne razlagajo ničesar posebnega, pravzaprav sem se včasih počutila kot da jim polagam besede v usta.

Na tej točki sem se odločila, da ni pomembno ravno to, koliko različnih pomenov oziroma razlag ledinskih imen najdem, ampak je pravzaprav pomembno najti vsaj kakšno razlago, ki jo poznajo ljudje, glede na to da sem se soočala s tem da izročilo, oziroma zgodovina v vasi ni ravno poznana.

DOBJA VAS V KRAJEVNEM LEKSIKONU SLOVENIJE IN DRUGJE

V krajevem leksikonu Slovenije, založbe DZS, iz leta 1995, je pri Dobji vasi zapisano naslednje: »Dobja vas, v Dobji vasi (420m), dobjevaški, Dobjevaščani(724 prebivalcev). Obscestno naselje v Mežiški dolini leži ob cesti Ravne na Koroškem-Prevalje, na vznožju Navrškega hriba na jugu. Stari del z gručasto zasnovo je okoli nekdanjega dvorca Doba, okoli starega jedra pa je skupina novih hiš in stanovanjskih sosek, ki se širijo po južnem pobočju hriba nad dolino. Nekdaj kmečko naselje se je zaradi bližine Raven na Koroškem in Prevalj ter tamkajšnje industrije razvilo v urbanizirano naselje in postalo primestje Raven. Grad Dob je bil v razvalinah že v Valvasorjevem času, proti koncu 19.stoletja pa so ga obnovili. Tik ob reki Meži je Ravenska obrtno-komunalna cona.« Tako je Dobjo vas opisal dr. Vladimir Drozg.

V preglednicah so podani še drugi statistični podatki in značilnosti Dobje vasi. »Dobja vas, glede na pokrajino spada v Zahodno Pohorsko Podravje. Najnižja spodnja nadmorska višina znaša 400 m, srednja je 420 m in 520 m zgornja nadmorska višina. Nekdaj je naselje spadalo v občino Ravne na Koroškem (tudi Upravna enota), sedaj pa je v novi občini Ravne-Prevalje« Slednji podatek ne velja več, saj je večidel naselja po razdružitvi občine v občini Ravne na Koroškem. »Naselje je opredeljeno kot mestno naselje z ulicami. V naselju je avtobusna postaja, trgovina s prehrano in druge trgovine ter gostilna s prehrano.« Tudi pri teh podatkih je treba poudariti, da so zastareli, saj je v tem času dobilo naselje policijsko postajo, gostilno s prenočišči in sodoben trgovinski center. Zelo pomemben dejavnik pa je obrtna cona, ki se nahaja v predelu Log ob reki Meži.

Seveda sem takoj tudi pobrskala po slovarju slovenskega knjižnega jezika, kjer je zapisano tole:

dob –a m star. : *hrast*: vihar je ruval stoletne dobe; gozd košatih dobov

dobje –a s star.: *hrastov gozd*: grabiti listje v dobjju

vas pa je v slovenskem etnološkem leksikonu opredeljena kot »podeželsko naselje razl.velikosti in oblik, katerega pretežni del prebivalstva se je do srede 20.st. ukvarjal s kmetijstvom,...; V vasi imajo lahko tudi upravne, izobraževalne, storitvene in verske funkcije,...,«

Kar se hrastov tiče, jih v Dobji vasi pravzaprav ni, oziroma jih ni v naselju samem. Ko pa sem tako spraševala ljudi, če mogoče vedo, iz kje izhaja ime *Dobja* vas, so mi skoraj izključno vsi odgovorili, da je dob hrast in da je včasih v okolici rastle veliko hrastov, v naselju pa naj jih nebi bilo nikoli, ker so bile tu samo njive repe.

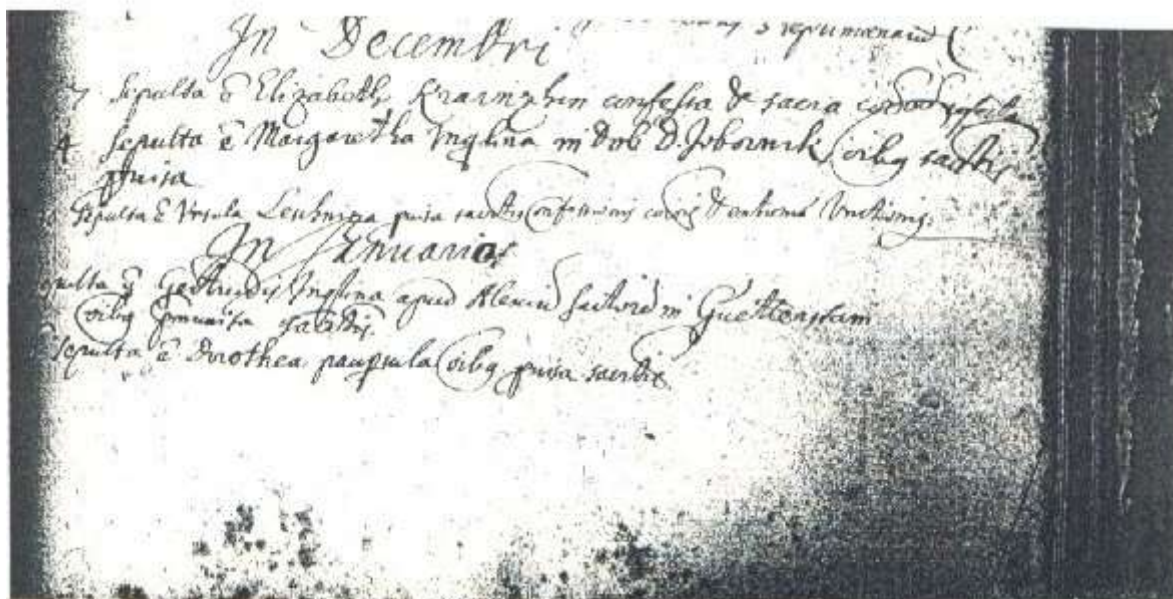
In tako sem se odpravila pregledovati bližnjo okolico, v upanju, da odkrijem kakšno zanimivost. Naletela sem na gospoda, ki je kot otrok poslušal zgodbe o Dobji vasi in pokazal mi je pot ob reki Meži, v obrtni coni Log, kjer stoji hrast po katerem je Dobja vas dobila ime. Tako vsaj pripovedujejo ljudje, živeči nasproti naselja samega. Zanimivo se mi je zdelo, da tega nihče v naselju ni vedel, ali pa mi vsaj niso omenili.

Hrast po katerem naj bi Dobja vas dobila ime in obrtna cona v ozadju

PRVA OMEMBA DOBJE VASI

Prva omemba Dobje vasi (Eihdorf) v listinah sega v leto 1106 (Archiv für vaterlaendische Geschichte und Topographie, Celovec 50. in 51. zvezek). Prvi slovenski zapis Dob pa je iz matičnih knjig prevaljske fare "Device Marije na jezeru nad Guštanjem", ki je obsegala tudi Guštanj. Tako je v mrliški knjigi za leto 1645 vpis o neki stanovalki na graščini: inquilina in Dob D(omini) Jobornik. Tako lahko rečemo, da je Dobja vas starejša oziroma omenjena prej, kot pa trg Guštanj, ki je bil prvič omenjen "šeše" leta 1248 v listini o dveh Guštanjčanih z imenoma: Hiltprandus de GUTENSTEIN in Ditricus de GUTENSTEYN in jo hranijo v frančiškanskem samostanu v Gradcu.

... zapis o 'inquilina in Dob D(omini) Jobornik'
(matična knjiga prevaljske fare "Device Marije na jezeru nad Guštanjem")

ZGODOVINSKI ORIS DOBJE VASI V PROSTORU IN SLEDOVI DALJNE PRETEKLOSTI

Če sledimo niti antične kolonizacije po rimski cesti, po kateri se je tudi širila, zadenemo kmalu za Colatium kot osrednjim središčem te pokrajine še na drugo pomembno in mnogo manj poznano rimsko postojanko ob Meži v Zagradu pri Prevaljah. Ta del je pred razdelitvijo občine spadal pod Dobjo vas.

Nastanek te rimske postojanke je zavrt v temo. Prvi razlog za nastanek je bila cesta in naselje, o katerem ni nobenega sledu je verjetno stalo ob tej cesti.

Ozek prostor med Barbarinim gričem in današnjo strugo Meže nam že sam kaže pot na širšo ravnico proti Prevaljam in Farni vasi. Meža pa se je v teku stoletij selila in odnašala s sabo nekdanja tla in nanašala nove kopne površine, tako da je najnižji svet ob Meži mlajši od rimske dobe. Najbrž se moramo sprijazniti z mislijo, da so ruševine rimske naselbine pri Prevaljah postale plen Mežinih voda in so tako za vedno izgubljene.

Kar je bilo v Zagradu ob gradnji tovarne lepenke in pozneje v strugi Meže od 1860. leta naprej najdeno, so skoraj izključno marmorni kamni pestrih oblik: reliefi, stavbni členi, kipi levov, poškodovan kip rimskega oficirja in seveda slavni Brančurnikov sarkofag.

Vseh kamnov je prišlo na dan več kot 60, a je večina danes že izgubljena. Dvoje reliefov je na Ravnah, enega so odpeljali k »Rimskemu vrelcu« v Kotlje, kip oficirja in relief Attisa pa sta v celovškem muzeju. Sarkofag še vedno stoji tam kjer naj bi ga našli, to je pred gostilno Brančurnik, po mojem mnenju čisto neprimernem kraju za tako najdbo.

Vsi kamni so pripadali grobišču, ki je bilo tik rimske ceste ob vznožju Barbarinega griča – kjer je danes po neznani logiki naključij spet pokopališče – med mostom pri Brančurniku, ter tovarniškimi poslopji. Tu so torej nekoč stale marmorne grobnice, od katerih jih je verjetno še velik del skrit pod zemljo.

Če je v smeri proti Ravnam stala še kakšna stavba, se ne ve. Sicer so pri širjenju železarne menda tu in tam naleteli na drobne rimske najdbe : črepinje posod, kose opeke, mozaične kamenčke, klesane kamne, a vse to je premalo, da bi se lahko govorilo o sledovih antičnih stavb.

Drobne rimske najdbe so prišle na dan še drugod, pomembno pa se mi je zdelo omeniti tudi da so na terasi v Dobji vasi, malo pod Dobjim dvorom, našli glinast vrček, našli pa so tudi kamnito dleto, a točne lokacije nisem nikjer zasledila.

Ni še znano kaj so storili staroslovenski prišleki ob antičnih ruševinah pri Prevaljah saj jih je pot na Koroško vodila prav mimo in je bil kraj ob Meži ugoden za naselitev, kultiviran pa že od poprej. Ime tega kraja navdihuje romantične, a nedokazane razlage, zato se tuje ne more pritrđiti domnevam, da res izhaja iz antičnega časa (*prae vallis = prednja dolina, namreč pred Podjuno*) ali od prevala v tej smeri, ki pa je v resnici šele nad Poljano. Zgodnja naselitev prevaljško-ravske doline tako ostaja še uganka.

O naselitvi Slovencev v naših krajih pisanih virov ni. Nekateri podatki pa dajo slutiti, da so se preko tega področja selili med leti 580 in 625 na Koroško (v rimski Norik) skozi vrata na vzhodu, stisnjena med Pohorje in Peco.

Koroški naselitveni tok je zajel predvsem južni del dežele. Pri naseljevanju so se držali smeri stare rimske ceste Colatio-smer Kotlje, Dobja vas, Farna vas, Bistrica.

Del slovanskih priseljencev v Vzhodne Alpe (najzahodnejši del) je po trditvi Grafenauerja tudi zahodno slovanskega porekla. Slovenski jezik se je po njegovem mnenju razvil iz spoja južnoslovanskega pradialekta z zahodnoslovanskim pradialektom.

V gorskem svetu, od Savinjske doline navzgor, še danes ljudje izgovarjajo kakor zahodni Slovani soglasniško skupino »dl« tam, kjer je bila pri južnih Slovanih skrčena v goli »l«.

Na Koroškem so se do danes ohranile v narečni govorici oblike, kakor »modl'ti«, »vidla«,...

Že v 12.stoletju, še bolj pa v 13. stoletju so se tudi na tem prostoru začela obujati urbana naselja - trgi in mesta. Njihova rast je bila pač odvisna od pogojev, predvsem seveda naravnih – saj naj bi bili ti poleg zgodovinske tradicije bili za rast krajev takrat najpomembnejši faktor.

Naša mesta, posebno pa trgi, so bili številčno bolj skromni, morda je do 18.stoletja Guštanj (Ravne na Koroškem) štel okoli 300 do 400 ljudi.

Pri nas so se meščanske naselbine pojavile dokaj zgodaj. Prvi meščani v teh krajih so bili vsekakor tujci, ki so jih v glavnem obrtnike, pripeljali iz nemških pokrajin razni plemiči, ki so jim poleg svojih gradov pustili postavljati hiše in tako lečeno od okoliških selišč bili ustanovitelji teh novih »meščanskih naselij.« Vsekakor je za nastanek Guštanja treba povedati, da so si prvi prebivalci v srednjem veku izbrali ravno ta prostor zaradi lege med gospodarsko zelo pomembnima prostoroma – med Podjuno(alpski prostor) in Mislinjsko dolino (prehod v območje zahodnega roba panonskega nižavja) ter tretjo potjo, ki je postala pomembna žila šele v novejši dobi. Danes prav ta usmerja vse gospodarsko življenje proti vzhodu, v srednjem veku – pa že pred njim- se je te poti, ki je vodila skozi težko prehodne soseke, prebivalstvo in pa tudi ves promet izogibalo. Šele v 17.stoletju, s furmanstvom, se je ves promet preusmeril iz prvotne smeri na tesno dolino Meže proti Dravi.

LEDINSKA IMENA IN LEGENDE

Na katastrski mapi iz leta 1827 najdemo v Dobji vasi (Aichdorf) zapisanih pet ledinskih imen: *Per Studenzi, Pod Kopscham, Hof, Na Gerovinich in pa Wrantschurnig.*

Ko sem prvič videla ta zemljevid sem pravzaprav ugotovila da razen za Brančurnik(Wrantschurnig) nisem slišala še za nobeno drugo ime, in trditev da so ta ledinska imena že pozabljena se mi je vedno znova potrjevala tudi na terenu.

Sama sem sicer odkrila še par novih ledinskih imen, opisala pa sem tudi nekatera znamenja.

Predvsem sem videla problem v tem, da novih ledinskih imen enostavno ni, stara pa so že precej pozabljena, oziroma so bolj kot ne že izginila.

Pojavljajo se še nekatera domača imena, ki pa sem jih tudi zapisala in opisala.

Tako sem zasledila še imena: *Brančurnikov grabn, Natlačnov širm, Loh/ Log, , Likebič in pa Herman.*

HOF- Dobji dvor oziroma grad Aich

Nastanek Dobje vasi in njeno staro ime sta nedvomno povezana z dvorcem Dob (nem. Aich). Naselje se je verjetno posledično poimenovalo po gradu, ki je dominiral nad naseljem. Tako ne moremo govoriti o tipični vaški gručasti poselitvi okoli cerkve, saj so bile posamezne kmetije raztresene tja do Brančurnika. Zato bi bilo mogoče primernejše ime zaselek Dobje. O starem gradu Dob je Valvasor zapisal, da je že v njegovem času bil "povsem razrušen in zaraščen" in je pripadal nekemu JOHNERJU, kasneje pa Juriju (Gregorju) Krištofu pl. JABORNEGGU. Grad je propadel v času protireformacije, saj bi naj bili lastniki protestantje in zaradi tega so se bili prisiljeni izseliti. Tako je grad propadel, saj ga je doletela ista usoda kot grad Gruenfels v trgu Guštanj. Valvasor prav tako navaja, da je zdajšnji dvorec sezidan pod njim na gričku, pol ure od Guštanj. Torej je novi dvorec prevzel ime gradu, ki je bil nad njim. Od takrat torej lahko govorimo o Dobjem dvoru in ne več o gradu Dob. Ime Dobja vas je očitno ostalo, čeprav je na nekaterih zemljevidih najti tudi ime Dobje, ki pa navadno označuje teraso ob dvorcu Dobji dvor.

Domačini temu delu pravijo Hof (Of), kar pa je nemška oblika besede za dvor. V 19. stoletju je posest prešla v roke Plešivčnikov, ki so v sedemdesetih letih 19. stoletja postavili enonadstropno hišo, ki je spominjala na reprezentativno trško poslopje. Gradil jo je znan prevaljski gradbeni mojster Madille. Dobji dvor je veljal za sedež veleposesti, zadnji lastnik pred II. svetovno vojno je bil Ernest Plešivčnik. Po vojni je bilo njegovo premoženje nacionalizirano, poslopje pa je zadnja leta životarilo, še posebej, ko so se izselili zadnji stanovanjci. Dvorec so dokončno porušili leta 1998, na istem mestu pa zgradili stanovanjski blok, ki pa je ohranil določeno podobnost s starim dvorcem, le da so mu dogradili še en trakt. Zemljišče okoli dvorca je bilo po denacionalizaciji vrnjeno Plešivčnikovemu potomcu v Avstriji.

Tako se je o Dobjem dvoru zapisalo Valvasorju:

...tako pa je nekoč

izgledal dvorec Dob.

Moji sogovorniki so mi tudi povedali legendo o zakladu pod Dobjim dvorom.

Njegov lastnik naj bi bil namreč zelo bogat in skopuški grof, ki je vse svoje zlato skrival doma. Nikoli ni nič kupil, še manj pa razdajal svojega denarja. In ker je bil tako skopuški tudi ni popravljajl ali obnavljajl svojega doma in tako je na koncu umrl sam v razpadajočem dvoru, zaklad pa naj bi bil še vedno skrit nekje pod bregom, tam kjer je bila včasih grofova klet.

Pojavlja pa se še druga zgodba v zvezi z zakladom, namreč da so tega grofa večkrat prišli prosjačiti berači za denar in hrano, pa nikomur ni nič dal. Tako ga je nekega dne eden od beračev preklel in kmalu je ta grof v revščini umrl. Od takrat naprej se nad dvorom vedno dela mavrica, in če najdeš njen konec moraš kopati in tam bo grofov skriti denar.

Dobji dvor - danes naselje individualnih hiš in stanovanjskega bloka na mestu, kjer je prej bil dvorec.

Kot že samo ime namiguje, je moral očitno nekje v Dobji vasi obstajati nekakšen studenec. In ko sem sama že skoraj obupala v iskanju tega studenca, sem končno naletela na sogovornico, ki mi je razložila, da se še spominja, da je bil v Logu (Loh), kjer je sedaj obrtna cona, izvir tople vode - toplice, kjer so ženske prale perilo, pozimi pa se je iz njega kadilo. Ne spominja se čisto točno kje naj bi ta izvir bil, mi je pa pokazala približno mesto tega "studenca". Od drugega sogovornika pa sem izvedela, da je čisto prepričan, da je ta izvir tople vode obstajal, ker so v železarni, pri delu, tudi naleteli na podobnost, oziroma se je »kadilo iz vode.« Ta studenec je presahnil oziroma čisto izginil in danes nanj spominja bolj kot ne le še ime.

Sem pa izvedela še drugo zgodbo in sicer, da je bil tu izvir po domače imenovane "kisle vode", torej mineralne vode, ki je imela veliko zdravilnih lastnosti in so jo hodili sem pit tudi ljudje iz drugih krajev. Tudi ta izvir naj bi po regulaciji reke Meže presahnil, kje točno je bil pa nihče več ne ve.

Presahli del bivše struge Meže, kjer naj bi bil izvir tople vode, kmetija Tomaž v ozadju

LOG (LOH) IN NATLAČNOV ŠIRM

Log so imenovali tudi Markov Loh, saj je bil v večini last kmeta Marka s Stražišča. Da so lahko spravljali pridelke iz Loga, so imeli narejen most, ki pa ga je ob neki hudi nevihti podrla narastla reka Meža.

Prva regulacija reke Meže je potekala v času gospodarske krize, okoli leta 1930, v obliki javnih del, v času bana Natlačna. Nasip so zato poimenovali tudi 'Natlačnov širm' (Schirm, nem. ščit, zaslon, ščitnik), ni pa v celoti zavaroval Loga. Za kmetije v Logu je znano, da so njihovi čevlji večkrat 'plavali' ob poplavih, odneslo je ves pridelek krompirja, ni pa bilo redko, »ko je v hlevu bila voda kravam do trebuha, prašičem pa so iz vode moleli samo še rilci.« Reka Meža je bila s svojim spreminjanjem toka občasno tudi vzrok za spore, »saj so bili eni travniki ob vsaki povodnji večji, drugi pa manjši in manjši ...«

Log z industrijsko cono v ozadju

Za 'center' nekdanjega naselja Dobja vas bi mogoče lahko določili nekdanjo gostilno Likevič, ki je bila zgrajena leta 1903. Takratni lastnik se je pisal Leimisch. Priimek je bil okoli leta 1860 še zapisan v svoji izvorni slovenski obliki Lemuš, kasneje pa so ga ponemčili v Leimisch. Izvor priimka bi lahko bil iz poimenovanja za plug: lemež. Pred letom 1903 je bila gostilna zahodnejše, tik ob potoku, kjer je sedaj vrt. Osrednji del je bil lesen, na obeh straneh pa sta bila zidana prizidka. To poslopje bi naj bilo po nekaterih podatkih staro do 350 let. O tem priča tudi morebitni izvor imena gostilne: Likevič. Prvi del imena Lik bi lahko v stari nemščini pomenil pijačo, tekočino (Liquid), drugi del vič pa bi tudi lahko izviral iz nemščine: wunschen, vinšen, vinčen, vič'n, vič. Če povežemo pomen: 'pijače želeti' oziroma kraj, kjer si zaželimo pijače in jo seveda tudi dobimo - gostilna. Oblika, ki je zapisana v Koroškem Fužinarju, Likebič, pa med ljudmi praktično ni poznana, zato tudi povezave s prevozništvom -LikeBIČ - bičem najverjetneje ni. Dejstvo pa vseeno ostaja, da so se pri hiši ukvarjali tudi s prevozništvom.

K Likeviču je spadala tudi sosednja kmetija Obleten, ki so jo v času gospodarske krize prodali 'kovaču' Reberniku s Prevalj. Imeli so lasten mlin pri Votli peči, ki ga je odnesla povodenj. O premožnosti hiše priča podatek, da je Franc Pečnik, ki se je priženil k Likeviču, za glavni oltar prevaljške cerkve dal narediti prt z zlatim vezenjem, ki je stal takratnih 20 000 at. Gostilniški vrt je še do pred kratkim krasila mogočna lipa.

Verjetno najdominantnejše pa je bilo Plešivčnikovo posestvo ali, kot ga domačini imenujejo (H)of. K Hofu sta spadala tudi mlin in phalnica ob potoku pod dvorcem. Mlin v katerem naj bi nazadnje mleli v šestdesetih letih prejšnjega stoletja so souporabljali s kmetijo Tomaž. Na mestu, kjer je danes trgovski center, so imeli jezerce, na platoju, kjer je sedaj naselje Dobji dvor, pa so bili lepi sadovnjaki. Dostop na Dobji dvor je bil po dveh cestah: od križišča s travnatim trikotnikom, na katerem je rasel oreh, mimo Tomaža ali od Likeviča 'naravnost' (kjer so nekdanji samski domovi). Slednjo pot so uporabljali za težje vozove. Sedanja cesta na Dobji dvor pa je bila izgrajena okoli leta 1938. S Hofom je povezana tudi kalvarija križa, ki je sedaj postavljen na križišču, ki vodi v naselje Dobja vas. Križ naj bi postavil Jožef Plešivčnik, ko je zbolel za rakom na prostati, tik za potokom, že na Janeški strani, ob cesti, kjer se je končal drevored sadnih dreves. Po II. svetovni vojni so ga tedanje oblasti podrle. Nekaj časa je tako 'ležal' na Likevičevi njivi in za hišo pri Likeviču, kasneje ga je Viktor Oblak popravil in ga skupaj z Likeviči postavil na mesto kjer stoji še danes.

Nekdanja gostilna Likevič

Kalvarija križa na križišču

KAPELICA IN LIPA

Med opaznejše značilnosti Dobje vasi, ki niso opisane v Krajevnem leksikonu Slovenije, sodijo zidano znamenje, kapelica in sama lipa, ki rase v naselju vrstnih hiš. Pred časom je Krajevna skupnost Dobja vas kapelico obnovila in jo primerno zaščitila. Po pripovedovanju domačinov se imenuje tudi Žibovtova kapelica, saj je bilo to zemljišče nekoč v njihovi lasti (Žibovt, h.št. 18).

.Kapelica, ki je pod lipo v naselju Dobja vas, je bila skoraj zagotovo v lasti Žibovtovih. Slednji so 'vedno tudi obžagovali' lipo. Kdo točno in ob katerem dogodku jo je postavil, pa ne ve nihče. Kapelica je bila pred uničenjem prvič rešena leta 1972, lepo obnovljena pa je bila ponovno v letu 2001.

Kapelica in lipa v središču naselja...

...in še enkrat zidano znamenje

Cesto Ravne-Prevalje so v letih 1941-42 iz kolovoza v cesto spremenili Nemci. Takrat so tudi zgradili s kamenjem obzidan most pri Likeviču. Pesek so vozili iz 'Tomaževega pruha'. Na mestu, kjer so kopali pesek, se je pokazalo obzidje, katerega izvor ni znal nihče pojasniti. Obzidje je bilo vidno še pred slabimi tremi desetletji, danes ni od njega nič ostalo.

Na mestu, kjer je v križišču pri naselju Dobja vas nedokončana hiša, sta bili bobnarija (izdelovanje vozov) in kovačija. Slednja je bila tik ob potoku, »v zemljo zakopana«, z mogočnimi oboki.

Verjetno so tudi ti oboki vzrok za legendo, ki govori o zlatem 'zotlno'(sedlo), ki da je tam nekje pri mostu zakopan. To so najboljše vedeli furmani, ki so tam vozili rekoč, da je cesta vedno 'votlo' pela. Mnenja o tem, da je bila pri tem mostu leta 1982 podrti Močnikova hiša nekdam tudi mitnica, pa so deljena. Po legi sodeč (most) bi mogoče lahko bila.

Pod mostom naj bi včasih stala kovačija...

BRANČURNIKOV GRABN

Na katastrskem zemljevidu je označeno ime Wrantschurnig, danes Brančurnik, priimek, ki je v Dobji vasi kar pogost.

Gre za staro furmansko gostilno in po njej se tudi imenuje Brančurnikov grabn. Beseda Brančurnik je izpeljana, tako so mi pojasnili nosilci tega imena, iz besede brančur, ki označuje rastlino, točno rečeno je to brinje. Grabn pa je koroška narečna beseda za jarek.

Gostilna Brančurnik stoji točno po Barbarinim gričem, ki sem ga že prej omenjala v zvezi z rimskimi izkopaninami. Na njem je pokopališče in cerkev svete Barbare, pod njim ob cesti pa grobnica Rozalije.

Tudi o Barbarinem griču kroži dosti pripovedk, ki so mi jih znali povedati pri Brančurniku, naprimer o tem kako so na Barbari kopali zlato.

Že dolgo časa nazaj, se je okrog govorilo, da je ob barbarskem zidu zakopanih veliko sodov zlata. Novica je šla hitro od hiše do hiše in tako se je nekega dne zbralo veliko ljudi in so šli skupaj na Barbarin grič in tam začeli kopati. Ko so skoraj že našli zlato so opazili, da jim prihaja nasproti celo krdelo mrličev, ki nosijo kose v rokah. Seveda so so prestrašili in ušli in nikoli več ni šel nihče na Barbaro kopat zlata.

Bolj poznana pripovedka, ki kroži med ljudmi še danes pa je o tem kako je to pokopališče dobilo ime.

V davnih časih, ko je bilo okoli Barbarinega griča še ogromno jezero, je živel grof, ki je imel tri hčerke. Eni je bilo ime Barbara, drugi Rozalija, tretja pa je bila Marija. Nekega dne so se tri hčerke šle vozit s čolnom po jezeru, takrat pa je nastal strašen vihar. Njihov čoln se je prevrnil in vse tri so se utopile. Barbarino truplo so našli na mestu, kjer so zato zgradili Barbarino cerkev, Marijo so našli malo stran, tam so zgradili cerkev svete Marije, Rozalijo pa so našli malo pod Barbaro in ker dve cerkvi nista mogle stati tako blizu skupaj, so tam postavili grobnico.

Cerkev sv. Barbare na griču

Rozalijina grobnica

Cerkev sv. Marije na Jezeru-pogled z Barbarinega griča

POD KOPSCHAM

Gozd nad doblim dvorom, kjer naj bi prvotno stal grad Dob, je označen z ledinskim imenom Pod Kopscham. Po pripovedovanju ljudi doma s kemptije na Navrškem vrhu (nad Dobjo vasjo), so pri njih in pri sosednji kmetiji nekdanj požeto rž naložili v kupe, visoke okoli šest metrov. Imenovali so jih “kopše”, področje, ki se nahaja pod temi kopšami pa so označili “pod Kopscham” oziroma “pod kopšam”.

Področje, ki so ga včasih imenovali “pod kopšam”

Vpliv industrijskega razvoja Železarne Ravne na Dobjo vas

Kraj Ravne na Koroškem je po II. svetovni vojni doživel razcvet tako na področju rasti železarne kot tudi z rastjo trga Guštanj. Z večanjem železarne in posledično potrebe po delavcih so začele rasti stanovanjske soseske ... najprej so zazidali Čečovje (v letih 1948-63), Gramoznico (sedaj Trg svobode) in Javornik kot blokova naselja. Počasi je začelo zmanjkovati prostora, zato so za potrebe delavcev omogočili tudi individualno gradnjo, ki pa se je locirala na manj ravnih in bližnjih lokacijah. V sedemdesetih letih so prišle na vrsto Šance, Janeče, Dobji dvor in ravnica. Tako je nastalo naselje individualnih hiš na področju sedanje Dobje vasi. Gradnja individualnih hiš je bila namenjena temu, 'da bi na Ravnah zadržali mlade strokovnjake, inženirje, da ne bi vsi šli v Ljubljano.' Z gradnjo pa se je Dobja vas spremenila iz naselja kmetij oz. hiš v spalno naselje z več kot sto petdesetimi individualnimi stanovanjskimi objekti - bodisi kot vrstna hiša ali popolnoma samostojna hiša in nekaj blokov.

Tako se je razmerje med staroselci in priseljenci krepko prevesilo v korist slednjih. To se je tudi odrazilo, ko se je ob delitvi nekdanje občine Ravne-Prevalje postavilo vprašanje v katero občino bo sodilo naselje Dobja vas. Argument, ki je govoril v prid Prevalj, je bil, da je Dobja vas spadala v cerkveno faro Prevalje, zagovarjali pa so ga predvsem staroselci. Dejstvo, ki pa je odločilo v prid priključitve Ravnam pa je bila upravna vezanost (pošta, telefon, delno tudi matični urad) in tudi, da segajo industrijske zgradbe železarne kot tudi sama upravna zgradba iz Raven v Dobjo vas. Zanimiva pa je bila 'ugotovitev' (kot šala izrečena), zakaj je Dobja vas pripadla občini Ravne. Prej so nosili pošto iz Prevalj, ker pa so bili prevaljski poštarji bolj "faulasti" (leni) in jim je bila Dobja vas daleč, so rekli: naj jo nosijo ravenski!

Odločilnega pomena pa je bilo verjetno glasovanje na zboru krajanov, ko se je večina prisotnih odločila za Ravne. Tako je Dobja vas od 1.1.1999 naselje v občini Ravne na Koroškem, razen dela Dobje vasi pri gostilni Brančurnik.

ZAKLJUČEK

Kljub temu, da sem po mojem mnenju veliko časa preživela na terenu in govorila z večjim številom ljudi, nisem ugotovila toliko kot sem si želela.

Imam pa kljub vsemu občutek da sem naredila dovolj. O Dobji vasi ni nikjer nič napisanega, vsaj nič konkretnega o njeni zgodovini, življenju ljudi,..

Verjetno je ta vasica preveč vpeta v mesto Ravne ali pa v Prevalje, da bi se o njej kaj več govorilo.

Kot sem omenila že na začetku, je izročilo med ljudmi dokaj slabo ohranjeno, pripovedk si ne govorijo več, stara ledinska imena pa so pozabljena.

Ves čas delanja naloge sem imela občutek, kot da ljudem dobesedno polagam stvari v usta, tu pa tam se je še kdo kaj spomnil, upanja pa vendarle nisem izgubila in ne glede na to koliko gradiva sem zbrala, ga je sedaj zbranega vendarle več kot ga je bilo prej.

Predvsem sem zadovoljna da sem našla the par pomenov ledinskih imen, čeprav mi je eno še vedno ostalo nerazložljivo, nikjer ga nisem mogla zaslediti, niti si ne predstavljam kaj bi lahko pomenilo in sicer-na Gerovinich. Ko sem ljudi spraševala o tem, seveda nisem dobila konkretnjšega odgovora, predstavljali pa so si, da bi to lahko pomenilo "na ravnini", ker pač so v bližini Ravne na Koroškem. Sama sem to razlago sprejela bolj z dvomom, upam pa da bom kaj več še izvedela tekom časa, tudi kar se tiče nastanka in razvoja Dobje vasi.

VIRI IN LITERATURA

Krajevni leksikon Slovenije, založba DZS, 1995 str. 113, 470

Topographia Archiducatus Carinthiae modernae, Johann Weikhard (Janez Vajkard) Valvasor, 1681

Koroški fužinar, let.VIII. št. 10-12, leto 1958, str. 35

Koroški fužinar, let.VIII. št.1, leto 1968, str. 2

720 let Ravne na Koroškem, Mestna konferenca SZDL, 1968 str. 3

Koroški fužinar, let.XVIII. št.4, leto 1968, str.4

Koroški fužinar, let.XV. št.1-3, leto 1965, str.25

Koroški fužinar, let.XV. št.1-3, leto 1965, str.21

Ravne na Koroškem: 750 let prve pisne omembe, 1998

arhiv Aljaža Gradišnika, Dobja vas

Mrdavšič, Janez

2001 *Krajevna in domača imena v Mežiški dolini*. Ravne na Koroškem: ČZP Voranc

Oder, Karla

1992 *Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja-20.stoletje: Občina Ravne na Koroškem*. Ljubljana:Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

Koroški fužinar, let. 51., št. 1, leto 2001, str.12

Koroški fužinar, let.51., št. 2, leto 2001, str.17,18,19